

ŠAJĀ NUMURĀ:

Iznācis žurnāla "Latvijas Lopkopis" augusta numurs 2

Aptauja par saimniecību efektivitātes palielināšanu 2

CSP uzsāk lauku saimniecību apsekojumu 2

Paplašināta ĀCM riska zonu teritorija Latvijā un Polijā 3

Palīdzēs pārorientēties uz citu saimniekošanas veidu 3

Bioloģiski vērtīgo zālāju saglabāšana 4

Par PVN reversu graudaugiem 5

Viens no neveiksmīgākajiem gadiem ziemas rapšu sējai 6

Zālējumu projekta saimniecības 7

Slaucamo govju ilgumības rādītāju nozīme piensaimniecībā 8

Lakstu puves izaiņinājumi 10

Izmantojiet iespēju mācīties par mežu tēmām! 12

EK piedāvā kompensācijas piena ražotājiem 13

Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2016. gada oktobrī 14

Talsu novada kokiem ir savs frizieris 15

LAKSTU PUVE UN JAUNĀ KARTUPEĻU RAŽA - 10., 11. LPP.

AKTUALITĀTES

GRAUDU KOPRAŽA SOLĀS BŪT LABA

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) speciālistu veikta oficiālā ražas prognozēšana liecina – graudiem lielākoties ir vairs tikai lopbarības kvalitāte. Neraugoties uz to, kopražā solās būt salīdzinoši laba – 2629,4 miljoni tonnu.

Slapjo lauku nokulšana palielina izmaksas saimniekiem, – kaltēšana maksā no 2,85–4,5 eiro/t,

kas, kuļot ar 20–22% mitrumu, veido aptuveni 25 eiro/t. Ja raža ir aptuveni 6 t/ha, tad kopējie zaudējumi uz hektāru ir līdz pat 150 eiro. Turklāt palielinās degvielas patēriņš kombainiem, kuri strādā uz slapjiem laukiem.

Oskars Balodis, LLKC Augkopības nodaļas vadītājs: “Problematiska ir ne tikai ražas novākšana, bet arī ziemāju sēja, jo ziemas rapsis, ko parasti sēj pēc kviešiem, šogad iesēts ļoti maz, – Zemgalē

dažas saimniecības iesējušas vien 50% no plānotā, bet daļa saimniecību sēju nav pat sākušas. Arī Kurzemē un Latgalē ziemas rapša sēja augusta vidū vēl nebija sākta. Pozitīvs ir fakts, ka jau apsētie rapša lauki ir ļoti labi sadīguši, jo mitrums bija pietiekams.”

O. Balodis atzīst, ka ziemas rapša sējā šis ir sliktākais gads līdz šim, jo septembrī jāsāk ziemāju labību sējas laiks.

► 2. lpp.

AKTUALITĀTES

IZNĀCIS "LATVIJAS LOPKOPIS" AUGUSTA NUMURS

Jaunākajā žurnāla "Latvijas Lopkopis" numurā lasiet interviju ar Šveices uzņēmuma "Vianco AG" pārstāvi Ivo Vegmanu par gaļas liellopu nozares perspektīvām Baltijas valstīs. Šveicieši uzskata, ka Baltija ir lieliska vieta ganību lopu turēšanai un augstas kvalitātes dzīvnieku izcelsmes produkcijas ieguvei.

Kā ierasts, žurnālā arī vairāki saimnieku pieredzes stāsti. Par Latvijas zilo govju turēšanu Vidzemes pusē stāsta saimniecības "Bajāri" īpašniece Dzintra Bajāre. Savukārt SIA "Korna dzirnavu HES" saimnieki Edīte un Viktors Ratnieki, kuri vieni no pirmajiem Latvijā izveidoja Simentāles tīršķirnes gaļas lopu ganāmpulku, dalās pieredzē par šīs šķirnes dzīvnieku rakstura īpatnībām.

Aitkopjiem noderēs stāsts no Māras un Aivara Bažu saimniecības Rugāju novadā, kur notika arī LLKC aitkopības interešu grupas – praktiķu un speciālistu – tikšanās.

Žurnālā arī praktiskie padomi. Lopkopjiem noderēs žurnāla nozaru redaktore un LLKC Lopkopības nodaļas vadītājas Silvijas Dreijeres raksti par kukurūzas skābarības kvalitātes rādītājiem, iespējām uzlabot finansiālos rādītājus, samazinot slāpekļa zudumus ganāmpulkā, dziļo gulvietu priekšrocībām un labākajiem risinājumiem gaļas lopu krustošanā.

Par to, kā saimnieko mazajos zirgu sporta klubos, konkrēti – Cesvaines sporta klubā "Pakavs", stāsta nozares pieredzējuši žurnāliste Dace Millere.

Žurnālā lasiet arī ziņas par vairāku piena un gaļas pārstrādes uzņēmumu pērnā gada darbības rezultātiem, li-

kumdošanas aktualitātes un ārzemju ziņas. Brīvbrīdī lietderīgi palasīt padomus veselības uzturēšanā, anekdotes un, protams, recepti.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" var abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, kā arī iegādāties Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos. **m**

Iveta Tomsone, LLKC Apgāda vadītāja

► 1. lpp.

LLKC eksperti arī atzīst, – lauka daļas, kurās rapsis netiks novākts un kuras pārņem nezāles, septembrī būs jāiear.

Ar **ziemas kviešiem** šogad apsēti 329,8 tūkst./ha, kuru ražība tiek prognozēta 4,2 t/ha, bet kopražā plānota 1385,2 tūkst. t. **Vasaras kvieši** iesēti 151,3 tūkst./ha, ražība – 3,9 t/ha, kopražā – 589,01 tūkst. t. **Rudzi** iesēti 36,1 tūkst./ha, ražība – 3,6 t/ha, kopražā – 129,0 tūkst. t. **Vasaras mieži** iesēti 94,3 tūkst./ha, ražība – 2,4 t/ha, kopražā – 157 tūkst. t. **Triticāle** iesēta 9,2 tūkst./ha, ražība – 3,6 t/ha, kopražā – 33,1 tūkst. t. **Griķu** platības ir 17 tūkst./ha, ražība – 1,7 t/ha, kopražā – 17 tūkst. t. **Vasaras rapsis** apsēts 25,8 t/ha, ražība – 1,7 t/ha, kopražā – 43,8 tūkst. t. **Ziemas rapsis** apsēts 89,3 tūkst./ha, ražība – 2,7 t/ha, kopražā – 241,1 tūkst. t. **Kartupeļi** aizņem 24,3 tūkst./ha, ražība – 24,6 t/ha, kopražā – 597,8 tūkst. t.

Kopumā Latvijā graudaugi šogad aizņem 710,1 tūkstoti hektāru, kur ziemāju platības ir 375,1 tūkstotis, bet vasarāju – 335,06 tūkstoti hektāru. Kopējā rapšu platība ir 115,0 tūkst./ha un kopražā tiek prognozēta 284,9 tūkst./t. **m**

Ilze Rūtenberga-Bērziņa,

LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

APTAUJA PAR SAIMNIECĪBU EFEKTIVITĀTES PALIELINĀŠANU

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs sadarbībā ar Agroresursu un ekonomikas institūtu (AREI) veic priekšizpēti vairākgadu projekta attīstībai. Projekta mērķis ir saimniecību darbības efektivitātes paaugstināšana, attīstot ekonomiskās analīzes sistēmu saimniecību vadības lēmumu pieņemšanai.

Projekta laikā saimniecības varēs saņemt saimnieciskās darbības ekonomisko analīzi, kas sevī ietver iz-

maksu struktūras analīzi, produkcijas pašizmaksas aprēķinu, rādītāju salīdzinošo novērtēšanu ar citām saimniecībām utt.

Lai izpētītu pieprasījumu pēc ekonomiskās analīzes pakalpojuma, izveidota aptauja, kas pieejama: www.llkc.lv/lv/nozares/ekonomika/aptauja-par-saimniecibu-darbibas-efektivitates-palielinasanu, kā arī anketu var aizpildīt elektroniski vietnē www.ej.uz/zemniekuaptauju. **m**

LLKC Ekonomikas nodaļa

CSP UZSĀK LAUKU SAIMNIECĪBU APSEKOJUMU

Centrālā statistikas pārvalde (CSP) 22. augustā uzsāka 2016. gada lauku saimniecību struktūras apsekojuma datu vākšanu. Šādu apsekojumu reizi trīs gados veic visās Eiropas Savienības un Eiropas Ekonomiskās zonas valstīs, tostarp Latvijā. Pirmos provizoriskos rezultātus paredzēts publicēt nākamā gada aprīlī.

Lauku saimniecību struktūras apsekojumu nacionālās statistikas iestādes

veic atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 1166/2008 prasībām. Iegūtos datus izmantos lauksaimniecības nozares attīstības izvērtēšanai un pierādījumos balstītu lēmumu pieņemšanai Latvijas un Eiropas Kopējās lauksaimniecības politikas plānošanā. Lauku saimniecību struktūras apsekojuma rezultātus izmanto arī citu procesu analīzē, piemēram, vides un reģionālās attīstības pārmaiņu izvērtēšanā. **m**

ZM informācija

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, [laukutikls@llkc.lv](http://laukutikls.lv)

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

AKTUALITĀTES

PAPLAŠINĀTA ĀCM RISKĀ ZONU TERITORIJA LATVIJĀ UN POLIJĀ

Tā kā ir stājies spēkā jaunais Eiropas Komisijas Īstenošanas lēmums 2016/1405, ar kuru tiek paplašināta Āfrikas cūku mēra (ĀCM) izplatība reģionā, valdība 30. augustā apstiprināja Zemkopības ministrijas sagatavotos grozījumus ĀCM likvidēšanas un draudu novēršanas kārtībā, ar ko paplašina ĀCM riska zonu teritoriju Latvijā un Polijā.

Pārtikas un veterinārais dienests (PVD) Tukuma novada Smārdes pagastā 2016. gada augustā konstatēja slimību mežacūkām tuvu pie pirmās ĀCM riska zonas, tādēļ grozījumi noteikumos paplašina pirmo un otro ĀCM riska zonu šajā apgabalā. Savukārt Gulbenes novada Stradu pagastā slimību konstatēja mājas cūkām, līdz ar to otrā ĀCM riska zona tiek pārveidota par trešo.

Grozījumi noteic, ka turpmāk pirmā riska zona – papildus jau esošajai – noteikta arī Dobeles novada Bikstu, Zebrenes, Anneniku, Naudītes, Penkules, Auru un Krimūnu pagastā, bet savukārt Jaunbērzes pagastā tikai tai daļā, kas atrodas uz rietumiem no ceļa Nr. 98.

Pirmā riska zona papildus jau eso-

šajai turpmāk būs arī Kandavas novada Vānes un Matkules pagastā, Talsu novada Abavas, Ārlavas, Īves, Ģibuļu, Laidzes, Lībagu, Lubes un Valdgales pagastā, tāpat Brocēnu, Dundagas, Jaunpils, Rojas un Tērvetes novadā.

Pirmā riska zona piešķirta arī vairākām pilsētām – papildus jau esošajām turpmāk tā būs arī Dobelē, Sabilē, Stendē, Talsos un Valdemārpilī.

Savukārt Jelgavas novada Kalnciema un Līvberzes pagasts no pirmās riska zonas kļūs par otro riska zonu, un papildus šai teritorijai būs arī vēl Valgundes pagasts. Tāpat par otro riska zonu kļūs Tukuma un Engures novads.

Otrā riska zona turpmāk – papildus jau esošajai teritorijai – būs arī Balvu novada Bērzkaines, Bērzpils, Briežuciema, Krišjāņu, Lazdulejas, Tilžas, Vectilžas un Vīksnas pagastā, Gulbenes novada Druvienas, Lejasciema, Līgo, Lizuma, Rankas un Tirzas pagastā un Rugāju novada Lazdukalna pagastā.

Tāpat otrā riska zona tiks noteikta arī Dobeles novada Jaunbērzes pagasta daļā, kas atrodas uz austrumiem no ceļa Nr. 98, Mērsraga novadā, Kandavas novada Cēres, Kandavas, Zantes un Zemītes pagastā, Talsu novada Bal-

gales, Ķūļciema, Laucienas, Strazdes, Vandzenes un Virbu pagastā.

Otrā riska zona papildus jau esošajām pilsētām tiks piešķirta arī Kandavai.

Trešajā riska zonā – papildus jau esošajai teritorijai – turpmāk būs arī Balvu novada Balvu un Kubuļu pagasts, Gulbenes novada Beļavas, Daukstu, Galgauskas, Jaungulbenes, Litenes, Stāmerienas un Stradu pagasts un Rugāju novada Rugāju pagasts.

Arī Polijā ir sniegusi informāciju Eiropas Komisijai par jaunākiem ĀCM saslimšanas gadījumiem mājas cūkām Visoke Mazoveckas, Bjalskas un Semjatičes apriņķī, tādēļ grozījumi noteikumos paplašina pirmo un trešo zonu Polijā.

Noteikumos veikti arī redakcionāli precizējumi dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu likvidēšanas un apglabāšanas nosacījumiem, kuri nav paredzēti cilvēka patēriņam.

Ministru kabineta noteikumi "Grozījumi Ministru kabineta 2004. gada 17. februāra noteikumos Nr. 83 "Āfrikas cūku mēra likvidēšanas un draudu novēršanas kārtība"" stāties spēkā pēc to publicēšanas oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

ZM informācija

PALĪDZĒS PĀRORIENTĒTIES UZ CITU SAIMNIEKOŠANAS VEIDU

Valdība 23. augustā atbalstīja Zemkopības ministrijas sagatavotos grozījumus noteikumos, kas nosaka atbalsta piešķiršanas kārtību pasākumā "Lauku saimniecību modernizācija". Izmaiņas noteikumos sagatavotas, lai rastu iespēju piena lopkopības un cūkkopības nozarēs grūtībās nonākušajiem lauksaimniekiem pārorientēties uz citu saimniekošanas veidu.

Nemot vērā pašreizējo sarežģīto situāciju lauksaimniecības jomā, īpaši piena un cūkkopības sektorā, kādu patlaban piedzīvo Latvijas lauksaimnieki, kurus skāruši citu valstu noteiktie importa ierobežojumi un kuriem bijuši lieli ieguldījumi saimniecību uzlabošanā, īstenojot projektus Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam (LAP) pasākumos, nepieciešami risinājumi šo saim-

niecību iespējām pārorientēties uz citu saimniekošanas veidu.

Noteikumos tiek precizēts projekta uzraudzības laiks projektiem, kas iesniegti LAP pasākumā "Lauku saimniecību modernizācija" piena liellopu un cūkkopības nozarē. Izmaiņas atbalsta piešķiršanas kārtībā nosaka, ka minētajās nozarēs iesniegtajiem projektiem piecu gadu uzraudzības periods sākas pēc lēmuma par projekta iesnieguma apstiprināšanu (iepriekš pēc pēdējā maksājuma saņemšanas).

Papildus tam tiek noteikts, ka minēto nozaru saimniecībām ir iespēja mainīt projektā izvirzītos mērķus un pārorientēt saimniecības darbību uz citu lauksaimniecības nozari, ja Lauku atbalsta dienestā ir iesniegts attiecīgs iesniegums par grozījumiem projekta iesniegumā un precizēts biznesa plāns, kurā apliecinā savu turpmāko ekonomisko dzīvot-

spēju, mainot saimniekošanas veidu.

Īpaša uzmanība jāpievērš projektiem, kas ir saņēmuši finansējumu saistībā ar Eiropas Ekonomikas atveseļošanās plānu, kā papildu finansējumu pasākumiem saistībā ar piensaimniecības nozares pārstrukturēšanu, jo saimniecības darbības jomas maiņa var negatīvi ietekmēt konkrētā projekta mērķu sasniegšanu.

Izmaiņas kārtībā stāties spēkā pēc to publicēšanas oficiālā izdevuma „Latvijas Vēstnesis” interneta vietnē www.vestnesis.lv. Plašāka informācija par grozījumiem Ministru kabineta 2010. gada 1. novembra noteikumos Nr. 1026 "Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam "Lauku saimniecību modernizācija"" pieejama MK interneta vietnē.

ZM informācija

AUGKOPĪBA

BIOLOĢISKI VĒRTĪGO ZĀLĀJU SAGLABĀŠANA

Latvijas dabas vide ir bagāta ar Eiropas nozīmes aizsargājamiem biotopiem, tomēr pēc Latvijas Dabas fonda pētījuma par Latvijas īpaši aizsargājamās dabas stāvokli (2013) secināts, ka Latvijas dabas daudzveidība ir apdraudēta: ne tikai izzūd dzīvnieku sugas, bet arī samazinās dabisko pļavu platības.

Latvijas dabiskie zālāji (pļavas un ganības) veido tikai 0,7% no Latvijas teritorijas, turklāt 60–80 % no tiem ir izzušanas stadijā nepareizas apsaimniekošanas vai aizaugšanas rezultātā, vai tās tiek uzartas. Lauksaimniecībai intensificējoties, daļa pļavu tiek pamestas, jo ir mazražīgas. Pļavā, kuru vairs neapsaimnieko, uzkrājas sausā zāle jeb kūla, mainās mikroklimats, gaismas intensitāte, mitrums, kā rezultātā notiek zemju aizaugšana, kas no dabas aizsardzības viedokļa nav vēlama, jo izzūd daudzi vērtīgi biotopi. Tāpēc būtiski ir šos zālājus pareizi apsaimniekot. Pēc “Lauku Lapas” pastāvīgo lasītāju lūguma esam sagatavojuši šo informāciju.

Kas ir bioloģiski vērtīgie zālāji (BVZ)?

Bioloģiski vērtīgie zālāji ir zālāji (gan pļavas, gan ganības), kuri veidojušies sen neartās platībās un kas nav ielaboti un mēslooti, bet ir cilvēka apsaimniekoti un uzturēti daudzu gadu gaitā. Tos raksturo neielabotu pļavu indikatorsugas, Latvijā ir noteiktas 55 tādas augu sugas. Piemēram: gaiļbiksīte, purva gandrene, dzirkstelīte, smaržīgā naktsvijole u. c. Ar BVZ augu indikatorsugu sarakstu un attēliem var iepazīties LLKC mājaslapā (www.llkc.lv) informatīvo materiālu sadaļā. Indikatorsugu skaits zālājā raksturo zālāja bioloģisko vērtību.

Bioloģiski vērtīgs zālājs var būt arī putniem nozīmīgs zālājs. Tas ir tāds zālājs, kas ir nozīmīga dzīvotne vairākām no zālājiem atkarīgām putnu sugām, piemēram, ķikutam, griezei u. c. BVZ veidi: botāniskais zālājs un putniem nozīmīgais zālājs dabā var pārsegties.

Kā tiek vērtēti bioloģiski vērtīgie zālāji?

Dabisko zālāju vērtēšanu 2000. gada sākumā uzsāka Latvijas Dabas fonds projekta “Pļavu inventarizācija

Latvijā” ietvaros. Šobrīd saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes izstrādātu metodiku bioloģiski vērtīgā zālāja kartēšanai zālāja vērtēšanu veic sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēti eksperti. Ekspertu reģistrs pieejams Dabas aizsardzības pārvaldes mājaslapā www.daba.gov.lv. Zālāju biotopa eksperts novērtē zālāju, nosakot biotopa veidu, ņemot vērā teritorijas reljefu, mitruma režīmu, augšnes auglību un augu sugas (indikatorsugas, biotopam raksturīgās sugas). Dabas eksperti ir uzsākuši bioloģiski vērtīgo zālāju inventarizāciju, nosakot zālāja ražības klasi. Savukārt ornitologi novērtē putnu sugu dzīvotnes. Šogad līdz oktobrim BVZ vērtēšanu eksperti veic

Kursu laikā lauksaimnieki gūs priekšstatu, kā apsaimniekot savas saimniecības zālājus

pēc zālāja apsaimniekotāja pieprasījuma, savukārt ar 2017. gadu vērtēšanu tiek plānots veikt ES projekta ietvaros. Eksperti novērtē zālāju, aizpildot BVZ un ES nozīmes zālāju biotopa inventarizācijas un monitoringa anketu. Pēc anketas aizpildīšanas tā jānogādā Dabas aizsardzības pārvaldē Siguldā, Baznīcas ielā 7, kur Dabas aizsardzības departamenta eksperti izvērtēs un apkopos datus. Līdz kārtējā gada beigām Dabas aizsardzības pārvalde datus publicē dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols” un nodod informāciju Lauku atbalsta dienestam, kas to izmanto atbalsta maksājumu aprēķinos.

Kur var uzzināt bioloģiski vērtīga zālāja ražības klasi?

Informāciju par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, apsaimniekošanas pasākumiem un citiem jautājumiem var iegūt dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols” (<http://ozols.daba.gov.lv/pub/Life/>). Ja zālājam ir veikta inventarizācija, tad var konstatēt zālāja ražības klasi. Lai

atrastu informāciju par BVZ ražības klasi, kartes slānī atzīmē “BVZ rezultāti”, kartē atrod teritoriju, par kuru vēlas iegūt informāciju, un, nospiežot kursoru uz , pēc tam uz teritorijas, var nolasīt sekojošu informāciju: “EU_HABITAT_CODE” – 6450 (biotopagrupa – palieņu zālājs), “Klase” – 2.1. – otrais skaitlis “1” – norāda ražības klasi.

Kā iedala BVZ ražības klases?

BVZ ražības klases iedala pēc zālāja agronomiskās ražības, t. i., jo vairāk siena ražas var iegūt, jo zemāka klase:

- 1. klase** – zālāji auglīgās augsnēs un putnu dzīvotnes. Zāles biomasa liela, siena raža virs 2 tonnām no hektāra.
- 2. klase** – zālāji mēreni auglīgās augsnēs. Zāles biomasa vidēji liela, siena raža no 1 līdz 2 t/ha.
- 3. klase** – zālāji nabadzīgās augsnēs. Zāles biomasa neliela, siena raža <1 t/ha.
- 4. klase** – ārpus lauku blokiem esošie ES aizsargājami biotopi. Zāles biomasa parasti neliela, siena raža mazāka par 1 t/ha. Taču nozīmīgākais faktors zālāja iekļaušanai 4. klasē ir tā neatbilstība lauksaimniecības zemei parastā izpratnē – pārāk slapjas vietas ar zāļu purviem raksturīgu augāju un pārāk sausas vietas ar smiltājiem raksturīgu augāju.

Kurš var saņemt atbalstu par bioloģiskās daudzveidības uzturēšanu zālājos (BDUZ)?

Lai nodrošinātu ES nozīmes zālāju biotopu uzturēšanu un atjaunošanu, lauksaimnieki var saņemt atbalstu Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam pasākuma Agrovides un klimata apakšpasākuma “Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālājos” ietvaros. Atbalstu saņem, ja ir ilggadīgais zālājs lauksaimniecības zemē:

- 1) pirms 2013. gada atzīts bioloģiski vērtīgs zālājs (atbalsta likme 55,00 eiro/ha),
- 2) ES nozīmes zālāju biotops vai putnu dzīvotne un tā zālāju ražība atbilst no 1. līdz 3. ražības klasei (atbalsta likme 1. ražības klasei – 83,00 eiro/ha, 2. – 155,00, 3. – 206,00 eiro/ha). Kā arī ārpus lauksaimniecības zemes teritorijā esošs pēc 2013. gada atzīts ES nozīmes zālāju biotops, kas atbilst 4. zālāju ražības klasei (330,00 eiro/ha).

► 5. lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

4. lpp.

2016. gadā, pēc LAD datiem (23.08.16.), uz platībmaksājumu atbalstu pieteikti 444 888 ha ilggadīgo zālāju, t. sk. 35 225 ha bioloģiski vērtīgo zālāju, kas sastāda 0,08%. Pavisam uz BDUZ atbalstu 2016. gadā pieteicies 4101 pretendents.

Kas jāievēro lauksaimniekiem, lai saņemtu atbalstu par BVZ?

BVZ platība jāapļauj vai jānogana. Ja veic pļaušanu, tad līdz 15. septembrim zālājs jānopļauj un jānovāc, nav pieļaujama smalcināšana. Savukārt ganīšanu veic ar zālēdāju dzīvniekiem, uz 1 hektāru nepārsniedzot 0,9 nosacītās liellopu vienības ganību sezonā (no 15. maija līdz 15. septembrim). Nepietiekami noganītas platības jāapļauj līdz 15. septembrim.

Nav pieļaujama zālāja iekultivēšanas pasākumi: mehāniska augsnes apstrāde, sintētisko minerālmēsļu un augu aizsardzības līdzekļu lietošana, graudzāļu un tauriņziežu sēklu piesēja u. c.

Aizpilda lauku vēsturi katram laukam, norādot apsaimniekošanas darbības: ganīšanas periodu, ganīšanai izmantoto dzīvnieku veidu un skaitu vai pļaušanas datumu un siena vai nopļautās zāles aizvešanas datumu. Lau-

ku vēsturi aizpilda katru gadu. Lauku vēstures veidlapas pieejamas Lauku atbalsta dienesta mājaslapā (www.lad.gov.lv) Platību maksājumu sadaļā pie rokasgrāmatām un veidlapām.

Ja atbalsttiesīgā platība ir ES nozīmes zālāju biotops (noteikta 1.–4. ražības klase), tad īpašniekam vai apsaimniekotājam ne vēlāk kā saistību perioda otrajā gadā jāiegūst pamatiemaņas zālāju biotopu vai sugu dzīvotņu apsaimniekošanā, apmeklējot mācību kursus un iegūstot atbilstošu dokumentu. Īpaši svarīgi tas ir tiem, kuriem 2016. gads ir jau otrais saistību gads BDUZ aktivitātē. Šiem lauksaimniekiem mācības šogad jāapmeklē obligāti, lai varētu saņemt atbalsta maksājumus. Kursu laikā lauksaimnieki gūs priekšstatu, kā ilgtermiņā apsaimniekot savas saimniecības zālājus. Kursus organizē LLKC un Latvijas Lauksaimniecības universitāte. Pieteikties kursiem var LLKC reģionālos birojos (www.llkc.lv) un LLU Mūžizglītības centrā (tālr. 63005715).

Kur var iegūt informāciju par bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu?

Lai zemes apsaimniekotāji zinātu,

kā saglabāt ES nozīmes zālāju biotopu, izstrādātas Vadlīnijas Eiropas Savienības aizsargājamo zālāju biotopu kopšanai un atjaunošanai “Dabisko pļavu un ganību apsaimniekošana un atjaunošana”. Par tām informēs ekspertu kursus, kā arī tās ir pieejamas Dabas aizsardzības pārvaldes mājaslapā. Vadlīnijās sniegta instrukcija, kā noskaidrot, vai zālājam nepieciešama uzturēšana, atjaunošana vai izveidošana, kā novērtēt biotopa veselības stāvokli, sniegti apsaimniekošanas veidi atkarībā no biotopa grupas.

Dabas aizsardzības pārvalde laikā no 2017.–2020. gadam plāno veikt platību maksājumu atbalstam pieteikto zālāju inventarizāciju. Tomēr, ja ir kāds lauksaimnieks, kurš apsaimnieko dabisko zālāju platību ar bioloģiski vērtīgu zālāju indikatoru, bet līdz šim nav pieteicies vienotā platību maksājuma atbalstam LAD un vēlas noteikt zālāja atbilstību ES nozīmes zālāju biotopam, tad Dabas aizsardzības pārvaldē var iesniegt iesniegumu, norādot zemes kadastra Nr., un projekta laikā zālājs tiks novērtēts.

Ilze Skudra, LLKC Augkopības nodaļas konsultante augkopībā

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

PAR PVN REVERSU GRAUDAUGIEM

No 1. jūlija graudaugu piegādēm, kurās abas daļas puses ir Latvijas PVN maksātāji, tiek piemērots reversais PVN, par ko “Lauku Lapā” jau rakstījām. Reizēm rodas jautājumi par to, tieši kādām lauksaimniecības kultūrām jaunā PVN kārtība ir jāpiemēro.

Valsts ieņēmumu dienests ir sagatavojis metodisko materiālu par PVN piemērošanu graudaugu piegādes darījumiem un par to, kādiem graudaugiem reversais PVN piemērojams. Skaidrojums ir sekojošs.

PVN apgrieztā maksāšanas kārtība, ņemot vērā Padomes 1987. gada 23. jūlija Regulas (EEK) Nr. 2658/87 par tarifu un statistikas nomenklatūru un kopējo muitas tarifu I pielikuma kombinētās nomenklatūras kodus, ir piemērojama šādu graudaugu un tehnisko kultūru (tostarp eļļas augu sēklu), tai skaitā šo preču maisījumu, ko neizmainītā stāvoklī parasti neizmanto ga-

Kombinētās nomenklatūras kods	Produkts
1001	Kvieši
1002	Rudzi
1003	Mieži
1004	Auzas
1005	Kukurūza
1008 10 00	Griķi
1008 60 00	Triticāle
1201	Sojas pupas, arī šķeltas
1204	Linsēklas, arī šķeltas
1205	Rapšu vai rīpšu sēklas, arī šķeltas

latatēriņam, piegādēm (skat. tabulu).

PVN apgrieztā maksāšanas kārtība ir piemērojama visiem produktiem, kas ir atšifrēti zem vispārējā kombinētās nomenklatūras koda, tai skaitā zem visiem attiecīgajiem apakškodiem.

Ar kombinētās nomenklatūras kodiem var iepazīties CSP mājaslapā <https://eparskats.csb.gov.lv/HelpDesk/UI/Page.aspx?pid=436>.

Graudaugu produkti ietilpst kombinētās nomenklatūras 10. nodaļā.

Nodaļas piezīmēs ir skaidrots, ka šīs nodaļas pozīcijās iekļautie produkti klasificējami šajās pozīcijās tikai tad, ja tajos ir graudi, arī vārpās vai stiebrs; šajā nodaļā neietilpst graudi, kas atsēnoloti vai citādi apstrādāti.

Eļļas augi ietilpst kombinētās nomenklatūras 12. nodaļā. Attiecībā uz kodiem 1201, 1204, 1205 piezīmēs šajā nodaļā nekas papildus nav komentēts.

Sagatavoja Linda Puriņa, LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja

AUGKOPĪBA

VIENS NO NEVEIKSMĪGĀKAJIEM GADĪEM ZIEMAS RAPŠU SĒJAI

Ziemas rapšu sēja šogad bija vēlā, vai arī daļa lauku pat netika apsēti. Tomēr, lai laikus sētie ziemas rapši veiksmīgi pārziemotu, ir jāseko līdz to attīstībai un, ja nepieciešams, jāplāno arī augu augšanas regulēšana. Par augu augšanas regulatoru lietošanu arī aprakstīts turpinājumā.

Slimību ierobežošana un augu auguma regulēšana ir aktuāla jau rudenī. Ar fungicīdiem rudens periodā rapša sējumus apstrādā, lai regulētu augu augšanu, lai sējumus pasargātu no fo-mozes (*Leptosphaeria spp.*) izplatības. Fungicīdu, kā arī augu augšanas regulatoru lietošana rudenī ietekmē rapša augšanu. Latvijā rapsim ir reģistrēti vairāki augu augšanas regulatori, kas iekļauti Latvijas Republikā reģistrēto augu aizsardzības līdzekļu reģistrā. Latvijā pirmajos pētījumos par augu augšanas regulatoru ietekmi uz rapša augšanu un attīstību novērota fungicīdu – augu augšanas regulatoru (*Juventus 90* un *Folikūrs*) lietošanas pozitīvā ietekme uz rapša rudens augšanas rādītājiem, līdz ar to uzlabojot ziemcietību un palielinot sēklu ražu, salīdzinot ar kontroles variantu bez apstrādes. Arī citos pētījumos un praksē novērojams, ka fungicīda kā augu augšanas regulatora lietošana palielina sēklu ražu.

Padziļināti pētījumi par augu augšanas regulatora ietekmi uz auga augšanu rudens periodā veikti MPS „Vecauce” no 2007. līdz 2010. gadam. Izmēģinājumos, pētot ziemas rapša sējas termiņus tikai rapsim, kas sēts līdz augusta trešajai dekādei, lietoja fungicīdu *Juventus 90* (metkonazols, 90 g l⁻¹) 0,5 l ha⁻¹ kā augu augšanas regulatoru 4–6 lapu stadijā. Sējas termiņiem, sākot ar septembra pirmo dekādi, fungicīdu lietot nav saprātīgi, jo rapsis nerasniedz atbilstošo attīstības

Foto: Ilze Skudra

stadiju. Kopumā šie izmēģinājuma rezultāti rāda, ka augu augšanas regulatora lietošana ietekmēja auga augšanas rādītājus rudens periodā, tomēr ietekme būtu vērtējama ar zināmu piesardzību. Regulatora lietošanas efekts labāk redzams, ja analizē tā lietošanu atkarībā no sējas laika. Tā kā augusta pirmā dekāde Latvijas apstākļos ir agrs termiņš rapša sējai un riskantāks labai rapša pārziemošanai, tad augšanas regulatora lietošanas nozīme pieaug, lai gan auga augšanas rādītājus ietekmē gan sējas laiks, gan šķirne, gan arī rudens meteoroloģiskie apstākļi.

Regulatora lietošana samazināja augšanas punkta augstumu 18 gadījumos no 24 minētajā izmēģinājumā. Kopumā Vecaucē veiktie izmēģinājuma rezultāti sakrīt ar Lietuvā iegūtajiem rezultātiem, kur regulatora

lietošana samazināja augšanas punkta augstumu. Pētījumos Vācijā augu augšanas regulatoru lietošana galvenokārt samazinājusi augšanas punkta augstumu (kontrolē – 30 mm, lietojot *Juventus 90* vai *Folikūrs* – zem 10 mm).

Tādu rādītāju kā saknes kakla diametrs, kas norāda uz barības vielu rezervju daudzumu saknē, regulatora lietošana vairākos gadījumos palielināja, taču rezultāti bija atšķirīgi atkarībā no sējas laika, šķirnes un rudens meteoroloģiskajiem apstākļiem. Lapu skaits regulatora lietošanas ietekmē pieauga visos gadījumos gan līnijšķirnei, gan hibrīdšķirnei. Auga augšanas rādītāju ietekmēšana rudens periodā ietekmēja arī sēklu ražu – fungicīda lietošana (sējumos ne vēlāk par 20. augustu) devusi sēklu ražas pieaugumu gan līnijšķirnei, gan arī hibrīdšķirnei. Agri sētam rapsim fungicīda lietošana devusi lielāko ražas pieaugumu, kad rapsim augšanas regulēšana bijusi visbūtiskākā. ■

Izmantota informācija no izdevuma: O. Balodis, B. Bankina, Z. Gaile, I. Grantiņa (2012). Ziemas rapsis. Jelgava, LLU, 68 lpp.

Oskars Balodis, LLKC Augkopības nodaļas vadītājs, agronomis konsultants

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKCLV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

LOPKOPĪBA

ZĀLĒDĀJU PROJEKTA SAIMNIECĪBAS

LLKC Lopkopības kompetenču centrs un Lopkopības nodaļa turpina veiksmīgi uzsākt izmēģinājumu programmu. Iepazīstinām ar saimniecībām, kas līdz šim darbojušās šajā jomā, un to īpašnieku viedokli par sadarbību Zālēdāju projekta ietvaros.

SIA "Ralle"

Specializācija: aitkopība.

Izmēģinājuma tēma: "Šarolē aitū izmantošanas iespējas Latvijā".

Atrodas: Kandavas novada Kandavas pagastā.

Lopu skaits: ap 340 aitām kopā ar jēriem.

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme: 90 ha, no tās pašu īpašumā – 11 ha.

Sējumu struktūra: sētie zālāji ap 20 ha.

Valdes priekšsēdētājs **Ivars Frīdemanis**: "Uzskatu, ka līdzdalībai Zālēdāju projektā ir tikai plusi, mīnusos nevaru nosaukt. Ja papildus jāpastrādā, tad tas ir darbs galvenokārt savas

Foto: Dainis Arbidāns

Ivars Frīdemanis

saimniecības labā. Izdodas arī uzziņāt mazus knifiņus, kā labāk audzēt aitas. Lai gan mēs jērus regulāri sveram, izmēģinājuma laikā guvu pārliecību, ka tas jādara vismaz reizi mēnesī, un nepaslinkojot – pat varbūt divos mēnešos trīs reizes. It kā no malas šķiet,

ka jēri aug normāli, bet svēršanas rezultāti var parādīt, kāda situācija ir ar parazītiem, un, ja to atklāj par vēlu, tad ir jau par vēlu. Labi ir arī tas, ka viesu uzņemšana fermu dienā mudina papildus rūpīgāk sakopt saimniecības teritoriju..."

Zemnieku saimniecībā "Dārznieki"

Specializācija: piena un gaļas lopkopība.

Izmēģinājuma tēma: "Virsauģu ietekmes vērtējums uz zemes attīstību sējas gadā un mēslošanas līdzekļu efektivitātes novērtējums daudzgadīgajos zālājos".

Atrodas: Aizkraukles novada Aizkraukles pagastā.

Lopu skaits: ap 300 liellopiem kopā ar teļiem.

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme: 230 ha, no tās pašu īpašumā – 180 ha.

Sējumu struktūra: kukurūza ap 30 ha, pārējie – sētie zālāji.

Īpašniece **Ilga Bērtulsone**: "Man pašai vienmēr ir patīcis braukt un paskatīties, kā strādā citās saimniecībās, jo katru reizi var "izlobīt" kādu noderīgu atziņu. Kad fermu dienā uzņemam cilvēkus no citām saimniecībām, protams, jāreķinās, ka mūsu darbu vērtēs "kā zem lupas". Taču līdzdalība Zālēdāju projektā ir noderīga, jo mums pašiem bija interesanti vērot, kā konsultante

Foto: Dainis Arbidāns

Ilga Bērtulsone

Anita Anševica cirpa un mērīja zālāju paraugus. Paši jau arī veicam zālāju un mēslojuma analīzes, taču tagad to veica speciālisti, un bija noderīgi kopā izvēr-

tēt, kāds bijis zālāju stāvoklis pavasarī un kā tas mainās atkarībā augu sastāva un mēslojuma lietošanas."

Sagatavoja **Dace Millere**

LOPKOPĪBA

SLAUCAMO GOVJU ILGMŪŽĪBAS RĀDĪTĀJU NOZĪME PIENSAIMNIECĪBĀ

Arvien biežāk vadošo valstu piensaimnieki un zinātnieki runā par slaucamo govju ilgumūžības nozīmi modernajās piensaimniecībās.

Arī Latvijā Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs Zālēdāju projekta ietvaros pēta ilgumūžības rādītājus Viesītes novada zemnieku saimniecībā "Kalna Dambrāni", kur izmēģinājumā tiek analizēti dati par iepirktajām un saimniecībā izaudzētajām govīm. Slaucamo govju ilgumūžību ganāmpulkā nosaka vairāku apstākļu komplekss:

- izvēlēta slaucamo govju šķirne un tās piemērotība konkrētiem apstākļiem;
- slaucamo govju veselība;
- slaucamo govju ganāmpulka apsaimniekošana;
- produktivitāte.

Pētot Latvijas piena ganāmpulkus, jāsecina, ka Latvijā ganāmpulki kļūst ražīgāki, mainās apsaimniekošanas tendences, uzlabojas piena kvalitāte, taču saimniekošanā ne vienmēr viss norit, kā vēlas ganāmpulku īpašnieki. Bieži piensaimniecībās dzīvniekus brāķē piespiedu kārtā: slimības, traumas utt. Tas nozīmē, ka dzīvnieku brāķēšana tikai atsevišķos gadījumos notiek pēc dzīvnieku selekcijas principiem. Šeit nevar vainot zemo piena iepirkuma cenu, kas Latvijā vērojama jau divus nepilnus gadus. Šeit jārunā par saimnieku attieksmi pret dzīvniekiem, zināšanām un pieredzi.

Saimniecības, kurās produktīvais govju vecums vidēji ir divas laktācijas, bieži novēro multifaktoriālu dzīvnieku saslimšanu. Nereti dzīvnieku saslimšanas cēloņi ir meklējami ne-

Foto: Dainis Arbidāns

Nagu apkopes laikā

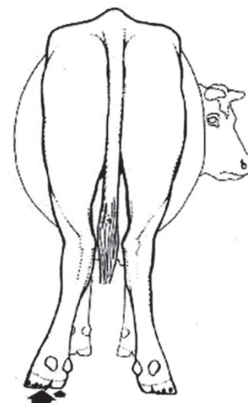
spējā nodrošināt profilakses pasākumu kompleksu, kura neatņemamas sastāvdaļas ir nepietiekama dzīvnieku novietnes tīrība, nekoorti nagi, sasprēgājuši pupu gali, bieža saslimstība ar tesmeņa un dzimumorgānu slimībām.

Kāju slimības

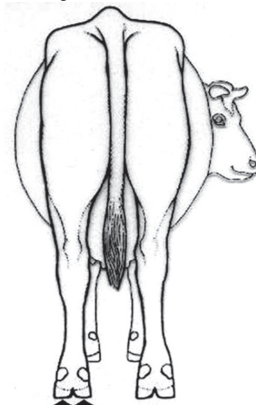
Ja slaucamām govīm netiek veikta savlaicīga nagu apkopšana, sekas mēdz būt šādas: govīm ir izteikts klībums un sāpīgi nagi, kā rezultātā tās biežāk guļ, mazāk ēd, mazāk saražo pienu. Īpaši tas attiecas uz saimniecībām, kurās tura melnraibās govis, kas ir ļoti jutīgas pret nepilnvērtīgu barošanu. Augstražīgos ganāmpulkos 20–35% govju tiek izbrāķētas dažādu kāju slimību dēļ. Tādēļ kāju veselībai ir jāvelta īpaši liela uzmanība. Nagu apkope nav pārāk sarežģīta, to var apgūt pats saimnieks vai kāds no saimniecības darbiniekiem.

Nagu problēmu pamatā mēdz uzsvērt sekojošus galvenos faktorus:

- Ģenētiskais – kāju stāvotnes (X-veida, mucveida, paralēli novietotas). Vērtējot ganāmpulkā dzīvniekus, pakāpeniski ir jāatbrīvojas no dzīvniekiem, kuriem novēro X-veida vai mucveida kājas.

X-veida kāju stāvotne

Paralēlā kāju stāvotne

"LAUKU LAPU" IESPĒJAMS ARĪ ABONĒT

Ja vēlaties "Lauku Lapa" saņemt mājās vai birojā, izdevumu iespējams abonēt tikai par piegādes cenu gan pasta nodaļās, gan "Latvijas Pasta" interneta mājaslapā: <https://abone.pasts.lv/lv/katalogs/>. Abonēšanas indekss – 1163.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

8. lpp.

• Nelipīgas izcelsmes kāju slimības (laminīts, zoles čūlas, interdigitālā fibroma, nagu sprēgas, kāju sasitumi, kaulu lūzumi). Šīs slimības biežāk rodas ganāmpulkos, kuros slaucamām govīm ļoti bieži konstatē vielmaiņas slimības – īpaši acidozi. Sasitumus, kaulu lūzumus saimniecībās biežāk novēro, kad no piesietā turēšanas veida pāriet uz nepiesieto turēšanu, vai arī dzīvnieku novietnē ir pārāk liels dzīvnieku blīvums, netīras un slideņas ejas. Nereti dažāda veida traumas dzīvnieki gūst transportēšanas laikā, ja netiek ievērotas dzīvnieku labturības prasības.

Govīm, kurām novēro klibumu, nekavējotī jāveic nagu apkope. Ielaistu nagu slimību gadījumā ārstēšana ne vienmēr ir sekmīga.

Piena kvalitāte

Otra lielākā problēma lielā daļā piensaimniecību ir nespēja nodrošināt pietiekami augstu piena kvalitāti. Tesmeņa slimību cēloņu ir daudz un dažādi, taču galvenos pieminēšu: nevēlēšanās izpildīt pareizu govju slaucšanas procedūru, nesavlaicīga slaucšanas iekārtas apkope un nepietiekams fermas sanitārais stāvoklis. Par biežu slaucamo govju saslimstību ar tesmeņa iekaisumu liecina koppienā konstatētais somatisko šūnu skaits. Ja tas 1 ml piena pārsniedz 250–300 tūkst., tad saimniecībā gada laikā uz 100 slaucamām govīm novēro vismaz 25–30 klīniskus dzīvnieku saslimšanas gadījumus ar mastītu. Saimniecības, kuras uzskata, ka iegūst “augstas kvalitātes pienu”, kurā somatisko šūnu skaits variē 250–400 tūkst./1 ml, laktācijā no govīm neiegūst 4–8% prognozētā piena izslaukuma. Arī tesmeņa iekasuma rezultātā piensaimniecībās no visiem izbrāķētajiem dzīvniekiem 25–35% dzīvnieku izbrāķē mastīta dēļ. Tādēļ aicinām saimniekus precīzi aprēķināt vienas ar mastītu slimas govīs ārstēšanas izmaksas, kurās tiek iekļauti laboratoriskie izmeklējumi mastīta ierosinātāja diagnostikai, medikamenti, veterinārārsta darbs, neiegūtais piens, apēstā barība slimības laikā, neiegūtais piens laktācijā un papildus samaksa darbiniekam, kas kopj slimo dzīvnieku. Pēc LLKC veiktajiem aprēķiniem, vidēji viens mastīta ārstēšanas gadījums sastāda 150–187

eiro, tādēļ pastāv pamatots uzskats, ka hroniski ar tesmeņa iekaisumu slimu govju ārstēšana ir ekonomiski neizdevīgs pasākums.

Ganāmpulka atražošana

Trešo lielāko problēmu daļai saimniecību sagādā neveiksmīga atražošana. Ar to parasti saskaras tās saimniecības, kurās nenotiek pareiza ganāmpulka apsaimniekošana. Bieži govīs “klusī meklējas”, tām nekonstatē regulāru seksuālo ciklu.

Par atražošanas problēmām saimniecībās liecina starptautiskais intervāls

Naga zoles
tulzna slaucamai govij

Aicinu ikvienu piensaimnieku strādāt tā, lai pašiem nebūtu par rezultātu jākaunas

(SAI). Normāli tam nevajadzētu būt garākam par 385 dienām, taču, pēc Lauksaimniecības datu centra apkopotās informācijas, 2015. gadā vidējais SAI Latvijā ir 425 dienas. Tas nozīmē, ka liela daļa saimniecību strādā neefektīvi, jo no 100 slaucamām govīm iegūst tikai 85 teļus gadā. 142 dienu garais servisa periods liecina par to, ka slaucamās govīs netiek atbilstoši pabarotas laktācijas sākumā. Ļoti iespējams, ka cēloņi ir meklējami iepriekšējās laktācijas un cietstāves periodā.

Ceturtnā lielākā piensaimnieku problēma ir neprasme izaudzēt ve-

selīgus un spēcīgus jaundzīvniekus. Saimniecībām ir jāspēj izaudzēt atbilstoša vecuma un dzīvmasu sasniegušas vaislas teles ar aprēķinu, lai tās pirmo reizi nāktu slaucamas 24–26 mēnešu vecumā. Vaislas teles, kuras pirmo reizi ganāmpulkā atslauksies pēc 26 mēnešu vecuma, būs mazāk ražīgas, tām, iespējams, jau pēc dzemdībām būs novērojamas vielmaiņas slimības, to pēcnācēji bieži vien būs vārgi un dzīvot nespējīgi.

Palīdzēt var lopkopības konsultanti

Šo jauno tājumu sekmīgā risināšanā piensaimniekiem var palīdzēt LLKC lopkopības konsultanti, taču, uzklusot ieteikumus, bet, neieviešot tos saimniecībās, izvirzītos mērķus sasniegt nebūs iespējams. Tāpēc aicinu ikvienu piensaimnieku pret savu darbu izturēties nopietni, strādāt tā, lai pašiem nebūtu par rezultātu jākaunas.

Šī gadsimta mainīgie apstākļi nav prognozējami. Ļoti iespējams, ka, mainoties politiskajai situācijai ES, ievērojami var tikt samazināts atbalsta apjoms, ir jāatceras, ka piena krīze, kas sākās pirms diviem gadiem, vēl nav beigusies. Aicinu atrast iespējas, kā sakārtot saimniecības ar minimāliem finanšu resursiem.

Vēl viena patiesība, kas varbūt daļai piensaimnieku tiks aizdomāties un padarīt saimniekošanu efektīvāku. Vidēji Latvijā vienas slaucamās govīs uzturēšanas izmaksas diennaktī sastāda 5–7 eiro, tas nozīmē, ka vidēji no katras ganāmpulkā esošas govīs diennaktī ir jāiegūst vismaz 25–35 kg piena. Šie skaitļi katrā ganāmpulkā būs atšķirīgi. Jo zemāka piena cena, jo vairāk jāražo piens ar mērķi kompensēt zemo piena cenu ar izslaukuma apjomu. ■

Dainis Arbidāns,

LLKC Lopkopības nodaļas konsultants–eksperts veterinārmedicinā

DĀRZKOPĪBA**LAKSTU PUVES IZAICINĀJUMI**

Lai gan secinājumus par šo sezonu izdarīt vēl pārāgri, tomēr zināmi vērojumi un pārdomas noteikti jau radušās. Kartupeļu lakstu puve (*Phythora infestans*) šogad kļuva neapšaubāmi par galveno kartupeļu ražu limitējošo kaitīgo organismu. Lai varētu labāk izprast šīs slimības ietekmi un apkarošanas stratēģijas, 2016. gadā tika turpināts kartupeļu demonstrējums zemnieku saimniecībā “Amoliņi” Ozolnieku novada Salgaļes pagastā.

Kādi tad ir galvenie nosacījumi, lai šī slimība kļūtu tik postīga? Visus ietekmējošos faktoros varētu sadalīt vairākās grupās:

- attiecīgās kartupeļu šķirnes relatīvā izturība;
- konkrētajā laukā ievērotā augmaiņa;
- izmantotā agrotehnika, tajā skaitā konkrētās slimības apkarošana;
- vides riska faktori;
- klimatiskie apstākļi.

Šķirņu relatīvā izturība

Ļoti svarīga ir šķirņu izvēle. Tā kā mūsu klimatiskie apstākļi ir gana mainīgi, tad aicinu rūpīgi izvērtēt izvēli, iegādājoties jaunas kartupeļu šķirnes audzēšanai Latvijā. Kam jāpievērš uzmanība? Viens jau ir tas, kādu izturību norāda attiecīgās šķirnes radītāja kompānija. Ja relatīvā izturība tiek norādīta tikai kā vidēja, tad pastāv gana augsts risks, ka mūsu apstākļos šī izturība var izrādīties nepietiekama. Kāpēc tā notiek? Rietumeiropā šķirnes aug citos

apstākļos. Pirmkārt, tāpēc kartupeļus var stādīt krietni agrāk nekā pie mums, tātad tiek nodrošināta agrāka veģetācija, kad klimatiskie apstākļi vēl nav labvēlīgi lakstu puves attīstībai. Rietumvalstīs attiecīgā kartupeļu šķirne tiek audzēta, ja tā varētu teikt, paaugstināta komforta apstākļos, ko nodrošina arī mēslojums, fungicīdu aizsardzība, citi agrotehniskie faktori. Mūsu apstākļi ir skarbāki, tāpēc bieži būs gadījumi, kad salīdzinoši laba noturība pret kartupeļu lakstu puvi reāli var sašķobīties. Šajā ziņā mūsu pašu Priekuļu šķirnes tad var iegūt reālas priekšrocības, jo ir daudz labāk pielāgojušās mūsu klimatiskajiem apstākļiem. Tāpēc nevajadzētu brīnīties, ka jau pēc pāris gadiem, kaut iegādāts sertificēts stādāmais materiāls, raža krītas un saslimšanas risks ar lakstu puvi kļūst augstāks. Saslimšanas risku var paaugstināt arī inficēšanās ar vīrusu un citām sēnīšu slimībām.

Augmaiņa

Ļoti būtisks faktors ir slimību ierobežot profilaktiski. Tam kā minimums nepieciešami trīs gadi, un augsta riska vietās – pat četri gadi. Labākie priekšaugi ir kāpostaugi, zālāji (bet nederēs veci zālāji, jo būs kaitēkļi – sprakšķu kāpuri) un kukurūza. Atkārtoti stādījumi iespējami tikai piemērotu lauku trūkuma dēļ (augšnes nepiemērotība), jo strauji pieaug slimību un nematožu risks. To pašu nematožu dēļ riskanti priekšaugi varbūt arī zemenes, gurķi, sarkanās bietes, pupas, zirņi, graudaugi, selerijas, burkāni, puravi, salāti, spināti un sīpoli.

Izmantotā agrotehnika

Viss, kas var nodrošināt ātrāku kartupeļu attīstību, ir sekmējams un vēlams, lai kartupeļi, sasniedzot kartupeļu lakstu puves attīstības periodu, jau lielā mērā būtu ražu izveidojuši. Tā ir stādāmā materiāla diedzēšana, sildīšana, koordināšana un smidzinājumi ar augu augšanas stimulēšanas preparātiem (jūras zāļu ekstrakti). Arī pareizai vagu vagošanas termiņu ievērošanai būs nozīme. Sākotnēji par dziļu iestādītiem bumбуļiem, ja vēl tiem tiek agri izveidots vagas profils, kartupeļu attīstība var tikt ievērojami aizkavēta. Kas attiecas uz tiešiem slimības apkarošanas pasākumiem, tad tā ir kvalitatīva smidzinātāja izmantošana. Tā ir investīcija, kura atmaksāsies visātrāk un vienmēr dos pārliecību par kvalitatīvu darbu izpildi. Darba šķīduma patēriņš nedrīkst būt mazāks par 200 l/ha. Z/s “Amoliņi” tiek izmantots kvalitatīvs Amazon smidzinātājs. Svarīgi ir nodrošināt neatkarīgu spiedienu smidzinātāja sistēmā, jo tad neatkarīgi no braukšanas ātruma un apstākļiem tiks nodrošināta nemainīga darba šķīduma izsmidzināšanas deva. Savukārt fungicīda iedarbību var stiprināt ar mikroelementu mēslojuma pievienošanu. Labākajos ražas laukos ir vērts domāts arī par virsmas aktīvo vielu izmantošanu, kas palīdz fungicīdu darba šķīdumam vienmērīgi noklāt kartupeļu lapas.

Vides riski

Tie ir visi faktori, kas saistīti ar apkārtējās vides situāciju lauka tuvumā. Ko mēs ar to saprotam?

► 11. lpp.

Foto: Māris Narvils

Lakstu puve

◀ 10. lpp.

Pirmkārt, tas ir mazdārziņu un mazo saimniecību tiešais tuvums. Mazās kartupeļu platības, kurās cīņa ar kartupeļu lakstu puvi nenotiek pietiekami vai nenotiek vispār, ir reāls drauds nopietniem kartupeļu audzētājiem. Ļoti bieži šādos dārzos kartupeļu lakstu puve uzsāk savu uzvaras gājieni. Jo tuvāk ir šādas platības, jo agrāk nāksies uzsākt kartupeļu lakstu puves apkarošanas pasākumus. Vēl viens drauds ir stihiski izveidotas kartupeļu ražas atlikumu kaudzes, kas no pagrabjiem izmestas apkārtējā vidē. No šiem lokālajiem perēkļiem slimībai ir iespēja strauji izplatīties, un atkal ļoti nozīmīgs būs attālums. Šādu vietu risks ir krietni augstāks tā iemesla dēļ, ka tās bieži būs apslēptas un nezināmas. Tādēļ sākotnējā inficēšanās var notikt nepamanīti un nezināmi. Ir vesela virkne neapdomīgu audzētāju, kas tiešā veidā apdraud sevi, noliktavu un pagrabu tuvumā izmetot pāršķīrotās kartupeļu ražas atkritumus, kas kļūst par tiešu infekcijas perēkli tālākai slimības izplatībai. Vides riski mūsu apstākļos ir krietni augstāki nekā jebkurā rietumu valstī, jo tur kartupeļu audzēšana praktiski notiek tikai profesionālā līmenī, un šādi riski gandrīz nepastāv.

Klimatiskie apstākļi

Kādēļ klimatiskos apstākļus lieku pēdējos? Tādēļ, ka tie visus iepriekšminētos riska faktoros var kā samazināt, tā pastiprināt. Tā 2015. gada sezona parādīja, ka klimatiskie apstākļi būtiski kavēja slimības izplatību, bet 2016. gads apliecināja, kā situācija var izmainīties pilnīgi pretēji. Jūlijs un augusts bija ārkārtīgi labvēlīgi lakstu puves attīstībai. Latvijas meteoroloģijas dienesta paziņojums, ka pār Latviju ir nolījuši 8 km³ ūdens, kas daudzkārt pārsniedz mūsu lielākā Rāznes ezera kopējo tilpumu, runā jau pats par sevi. Tie bija spēcīgākie nokrišņi pēdējo 30 gadu laikā.

Par to, kā šāda situācija ietekmēja kopējo demonstrējumu, lai arī ražas vākšana vēl ir tikai gaidāma, zināmus secinājumus tomēr var izdarīt.

Notikumu gaita un pirmie secinājumi

Lakstu puve reģionā parādījās agri, jau 17. jūnijā. Viens no metodikas elementiem bija vadīties pēc Valsts augu aizsardzības dienesta (VAAD) dotā signāla par atrasto kartupeļu lakstu puvi. Neskatoties uz to, ka tad kartupeļu šķirnei 'Laura' līdz lakstu sakļaušanās brīdim vēl bija tālu, kas ir otrs noteicošais faktors, bija nepie-

ciešams sākt lakstu puves apkarošanu – smidzināšanu. Šoreiz uzmanība tika pievērsta vēl vienam atskaites punktam, un tās bija Norvēģijas Bioforsk institūta izstrādātā negatīvā prognožu modeļa uzskaitītās akumulētās riska vienības. Tās ir nosacītas vienības, kuru robežsliekšnis ir 150, pie kura iesaka uzsākt fungicīdu smidzinājumus. Izstrādātais algoritms balstās uz dažādiem parametriem, tie ir dažādi klimatiskie rādītāji, kas saņemti no attiecīgā laukā uzstādītās meteostacijas, kā arī citiem parametriem.

Pirmais monitorings tika veikts 20. jūnijā, kad lakstu puve netika konstatēta, bet tika pieņemts lēmums veikt pirmo smidzinājumu, jo 26. jūnijā akumulēto riska vienību uzskaitē parādījās, ka tiks pārsniegts 150 robežsliekšnis, un uzreiz par vairāk nekā 20 vienībām. Demonstrējuma variantā *Saimnieks* smidzinājumi tika veikti atbilstoši viņa pieredzei. *Intensīvais* – smidzinājumi izdarīti atbilstoši fungicīdu aizsardzības periodiem. *Integrētais* – smidzinājumi balstīti uz akumulētām riska vienībām, uz fungicīdu aizsardzības periodiem un eksperta slēdzieniem. *VIPS* – balstoties uz akumulētām riska vienībām, tika uzsākta smidzināšana. Protams, tika izveidota kontrole bez smidzināšanas.

Lakstu puve parādījās 18. jūlijā, kas ir salīdzinoši vēl pret saņemto pirmo signālu no VAAD, tomēr, neskatoties uz nodrošināto aizsardzību, tā parādījās visos variantos ar 100% izplatību un zemu intensitāti. Tālākais jau bija tikai noturēšanas jautājums, cik to sekmīgi izdosies izdarīt. Situāciju pasliktināja tas, ka vagās ik pa laikam stāvēja ūdens, kas radīja pastiprinātu mitrumu un inficēšanās risku no apakšas, kur lekno kartupeļu lakstu dēļ, fungicīdu smidzinājumiem bija grūtāk piekļūt.

Skaidrs ir tas, ka tik nelabvēlīgā sezonā kā 2016. gads kartupeļu lakstu puves apkarošanā jāstrādā tikai ar attiecīgo fungicīdu minimālajiem aizsardzības periodiem, tādējādi izsmidzinot tos biežāk.

Iegūtie materiāli vēl tiek analizēti, un par to vairāk informācijas tiks sniegta demonstrējuma noslēguma seminārā. ■

Māris Narvils, LLKC Augkopības nodaļas vecākais speciālists dārzkopībā

MEŽSAIMNIECĪBA

IZMANTOJIET IESPĒJU MĀCĪTIES PAR MEŽU TĒMĀM!

LKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs aicina meža īpašniekus un meža nozarē nodarbinātos speciālistus uz apmācību kursiem visā Latvijā par 20 tēmām. Atsevišķas tēmas varētu interesēt arī lauku saimniekus, īpaši, ja pieder mežs.

Ieteicamās tēmas

Viena no tēmām, ko iesakām un kas varētu interesēt saimniekus, ir saistīta ar zemes sakārtošanu – “Kokaugu audzēšana neizmantotās zemēs, plantāciju meži”. Ja jūsu īpašumā ir kāds neizmantots, ar krūmiem vai daļēji ar kokiem aizaudzis stūrītis vai plava, kuru neplānojat izmantot lauksaimniecībā, vērta padomāt par tās lietderīgu izmantošanu koku vai ātraudzīgo kokaugu enerģētiskās koksnes stādījumu ierīkošanai. Vēl jo vairāk tādēļ, ka ir pieejams ES atbalsts šim pasākumam. Divu dienu mācībās varēs uzzināt par piemērotākajām koku sugām, stādiem, praktisko stādījumu ierīkošanu. Būs arī iespēja saņemt individuālas konsultācijas.

Ikvienā lauku sētā atrodami dažādi motorinstrumenti, tai skaitā arī motorzāģis vai krūmgriezis, kurus parasti iegādājami specializētajos veikalos. Tomēr daudzi nezina, ka drošības apsvērumu dēļ ir noteikts, lai ar tiem strādātu, nepieciešamas tiesības, un to kontrolē Darba inspekcija. Mācību kursa “Mežizstrāde, darbs ar motorinstrumentiem” ietvaros apgūst zināšanas un praktiskās iemaņas darbā ar motorinstrumentiem, pēc eksāmena nokārtošanas tiek izsniegta apliecība darbam mežā ar motorzāģi un krūmgriezi.

Interesanta varētu būt tēma, kas saistīta ar meža nekoksnes resursiem – “Meža nekoksnes resursi, to apsaimniekošana un izmantošana. Divu dienu mācībās var apgūt dažādu produktu pagatavošanu no savvaļā augošiem ārstniecības augiem, bet otrā dienā – uzzināt visu par sēnēm.

Vairākas noderīgas tēmas ir medniekiem, bet tās varētu interesēt arī lauku saimniekus. Īpaši aktuālas ir divu dienu mācības “Savvaļas dzīvnieku slimības, medījuma gaļas higiēna un pārtikas drošība”. Kursu noslēgumā sadarbībā ar Pārtikas veterināro dienestu tiek izsniegta ap-

liecība. Tāpat noderīgas varētu būt mācības “Meža dzīvnieku postījumu samazināšanas iespējas”, jo par preventīviem aizsardzības pasākumiem pret meža dzīvnieku postījumiem atbildīgs pats saimnieks.

Citi mācību kursi

Meža īpašniekus un lauku saimniekus noteikti varētu interesēt arī citas tēmas. Visas tēmas:

- Kokaugu audzēšana neizmantotās zemēs, plantāciju meži;
- Meža atjaunošana un ieaudzēšana CO₂ piesaistei, meža reprodutīvais materiāls;
- Mežaudžu kopšana ražības palielināšanai (pēc eksāmena nokārtošanas tiek izsniegta apliecība “Meža atjaunošana un kopšana” darbam Latvijas valsts mežos);
- Mazvērtīgo un neproduktīvo mežaudžu ražības celšana. Neproduktīvu audžu nomaiņa. Koksnes pieaugums;
- Eiropas Savienības atbalsts mežaudžu ražības palielināšanai;
- Noturīga mežaudze un mežaudzes audzēšanas riski;
- Meža sertifikācijas prasības meža apsaimniekošanā;
- Meža bioloģiskās daudzveidības aizsardzība un saglabāšana mežizstrādē, kultūrvēsturiskie objekti mežā;
- Vidi saudzējoša meža apsaimniekošana privātajos mežos;
- Savvaļas dzīvnieku slimības, medījuma gaļas higiēna un pārtikas drošība (noslēgumā sadarbībā ar Pārtikas veterināro dienestu tiek izsniegta apliecība);
- Meža inventarizācija un inventarizācijas datu pielietošana meža ap-

saimniekošanā, Meža valsts reģistrs, kartogrāfiskais materiāls;

- Meža īpašniekam nepieciešamās zināšanas meža apsaimniekošanā, meža apsaimniekošanas cikls;
- Meža hidroloģiskā režīma ietekmēšana;
- Meža apsaimniekošana kā uzņēmējdarbības veids;
- Koksnes biomasas ieguve enerģijas ražošanai;
- Apaļo kokmateriālu uzmērīšana un kvalitātes vērtēšana;
- Mežizstrāde, darbs ar motorinstrumentiem (pēc eksāmena nokārtošanas tiek izsniegta apliecība darbam mežā ar motorzāģi un krūmgriezi);
- Meža dzīvnieku postījumu samazināšanas iespējas;
- Efektīvas medību saimniecības veidošana (t. sk. medību infrastruktūra, medību produkcijas tālāka pārstrāde: gaļa, ādas, trofeju apstrāde utt.);
- Meža nekoksnes resursi, to apsaimniekošana un izmantošana.

Apmācībās iespēja apgūt gan teorētiskās zināšanas, gan praktiskās mācības mežā un citos objektos. Mācības tiek organizētas sadarbībā ar Latvijas mežzinātnes institūtu „Silava”, LLU Meža fakultāti, Pārtikas veterināro dienestu un citu institūciju speciālistiem. Klausītāji saņems izdales materiālus un apliecinājumus par mācību kursa beigšanu.

Apmācību kursu dalībnieku vietu skaits ierobežots, tāpēc iepriekšēja pieteikšanās uz mācībām obligāta. Līdz ar pilnas apmācību grupas noformēšanu tiks noteikti apmācību norises laiki. Atkarībā no mācību programmas – mācības bezmaksas vai ar daļēju mācību maksu.

Plašāka informācija par mācību kursu programmām un apmācību vietām pieejama interneta vietnē www.mkpc.llkc.lv, MKPC nodaļās vai pa tālruni 63050477.

Apmācības tiek organizētas Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam “Zināšanu pārneses un informācijas pasākumi” apakšpasākuma “Profesionālās izglītība un prasmju apguves pasākumi” ietvaros. Projektu līdzfinansē ES un ELFLA. Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKCLV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

**BRISELES
GAITEŅOS**

EK PIEDĀVĀ KOMPENSĀCIJAS PIENA RAŽOTĀJIEM

Eiropas Komisija (EK) izstrādājusi mehānismu, kā ES valstu piena ražotājiem pieteikties kompensācijām par brīvprātīgu piena ražošanas apjoma samazināšanu.

Atgādināsim, ka Eiropas Komisija situācijas stabilizēšanai piena nozarē ES valstīs jūlijā piešķīra atbalstu 500 miljonu eiro apmērā. No šiem līdzekļiem 350 miljoni eiro tiek sadalīti starp dalībvalstīm (Latvijai piešķirtais finansējums ir 9,76 milj. eiro), bet 150 milj. eiro – brīvprātīgai piena ražošanas apjoma samazināšanai. Izstrādes procesā ir nosacījumi dalībvalstīm piešķirto summu sadalei, un piena ražošanas samazināšanas kompensāciju mehānisms ir jau sagatavots.

EK norāda, ka ražošanas samazināšanas kompensācijas pienākas tikai govs piena ražotājiem. Pretendentu atbilstību maksājuma saņemšanas prasībām noteiks pēc piena piegādēm, – pienam jābūt piegādātam līdz šī gada jūlijam un piegādēm jābūt pierādāmām.

ES atbalsts segs līdz 50% no piegādes apjoma samazinājuma, salīdzinot ar references periodu. Minimālais samazinājuma apjoms – vismaz 1500 kg. Atbalsts paredzēts 14 eiro par 100 kg piena (ar kopējo budžetu 150 milj. eiro, tādējādi līdzekļu pietiktu 1,1 milj. t piena samazināšanai).

EK piedāvā pieteikumus atbalsta saņemšanai pieņemt četros piegādes periodos – līdz 21. septembrim, 12. oktobrim, 9. novembrim un 7. decembrim. Atbalsta pretendenti drīkst iesniegt tikai vienu pieteikumu kādā no minētajiem datumiem. Ja pirmajā pieteikšanās kārtā ES zemnieki pieteiks apjomu, kas pārsniedz ES noteikto, EK piemēros samazinājuma koeficientu par katru piena kilogramu maksājama summai, un pārējās pieteikšanās kārtas vairs netiks izsludinātas. Tātad – tiem, kuri izlēmuši saņemt kompensācijas par ražošanas samazināšanu, pieprasījumu drošāk pieteikt jau pirmajā kārtā.

Līdz 26. septembrim dalībvalstis informēs EK par samazināšanai pieteikto apjomu, savukārt EK pēc iespējas ātrāk informēs dalībvalstis, cik daudz no pieteiktā apjoma tiks finansēts. Līdz 30. septembrim dalībvalstis

ES atbalsts par brīvprātīgu īslaicīgu piena ražošanas samazināšanu

- Atbalstu piešķir par piegādes samazināšanu 3 mēnešu periodā tiešajam pircējam;
- Atbalsta likme 140 eiro/t par nepiegādāto piena apjomu;
- Samazinājumam piesaka ne mazāk par 1500 kg, bet ne vairāk kā 50% no references periodā piegādātā daudzuma;
- Noteikti četri samazināšanas periodi, kam pieteikumus iesniedz: līdz 21. septembrim, 12. oktobrim, 9. novembrim, 7. decembrim.

Pieteikumu
var iesniegt
tikai vienu
reizi;

- Pieteikšanās notiek Lauku atbalsta dienesta Elektroniskās pieteikšanās sistēmā (EPS);
- Lai saņemtu atbalstu, ražotājam jāpiesakās divas reizes: atbalsta iesniegums pirms izvēlēta samazināšanas perioda un atbalsta izmaksas pieprasījums pēc samazināšanas perioda 45 dienu laikā;
- Atbalsta izmaksa – 90 dienu laikā pēc samazināšanas perioda beigām.

informēs savus zemniekus par atbalstāmajiem piena samazinājuma apjomiem.

Zemniekiem, kuri atbalstam pieteiksies pirmajā kārtā, reāli darbi piena ražošanas apjoma mazināšanai būs jāsāk ar 1. oktobri un jāpabeidz šī gada 31. decembrī. Līdz nākamā gada 14. februārim zemniekiem būs vēlreiz jāiesniedz pieteikums par maksājuma saņemšanu, bet dalībvalstīm par visiem maksāšanai atbilstošajiem pieteikumiem EK jāziņo līdz 8. martam. Atbalstu zemnieki varēs saņemt līdz 31. martam.

Atbalsta maksājums tiks veikts saskaņā ar faktisko piena piegādes samazinājumu (ievērojot iepriekš noteikto apjomu – maksimums 50% no kopējā apjoma, bet ne mazāk kā 1500 kg).

Atbalsta apjoms tiks samazināts, ja faktiskais samazinātais piena apjoms neatbilst plānotajam: ja reālais samazinājums būs mazāks nekā 20% no plānotā. Atbalsts netiks piešķirts, ja samazinātais apjoms būs 20–50% no plānotā. Lauksaimnieks saņems pusi jeb 50% atbalsta; ja reālais samazinājums būs 50–80% no plānotā, tiks iz-

maksāti 80% atbalsta; ja samazinājums būs virs 80%, atbalstu izmaksās pilnā apmērā (apjomā, kāds pieteikts samazinājumam).

Gala ziņojums par maksājumiem dalībvalstīm EK jāiesniedz līdz 30. jūnijam, bet visu maksājumu veikšanas beigu datums ir 30. septembris.

Šī būs tā reize, kad zemniekiem tiek piedāvāta reāla iespēja saņemt atbalstu par katra paša izdarīto lēmumu – ražošanu attīstīt vai samazināt. Skaidrs šobrīd ir tas, ka ne centa no EK piešķirtajiem 150 miljoniem eiro nepienāksies tiem, kas līdz jūlijam pēdējo piecu mēnešu laikā ir pārtraukuši piena ražošanu. Arī tas, ka atbalstu nemaksās par pilnīgu ražošanas pārtraukšanu periodā, kamēr nauda būs pieejama. To varēs saņemt tikai tie, kuri labprātīgi pieteiksies samazināt ražošanu par ne vairāk kā 50% no tā pārstrādei nodotā piena apjoma, kāds katram konkrētajam atbalstam pretendentam oficiāli tiks fiksēts šī gada jūlijā. ■

Sagatavoja **Iveta Tomsone**,
LLKC Apgāda vadītāja

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZNĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2016. GADA OKTOBRĪ

Terminš		Septembris										Oktobris										Novembris					
		1	10	14	15	16	20	25	29	30	1	3	5	10	15	16	17	19	20	24	25	26	30	31	1	15	21
Pārejas posma valsts atbalsts (PPVA)	PPVA par zīdītājgovīm																										
	Atbalsts dalībai bioloģiskās lauksaimniecības shēmā																										
	Atbalsts dalībai nacionālajā pārtikas kvalitātes shēmā																										
	Atbalsts dalībai aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, cilmes vietas nosaukumu vai garantētu tradicionālo īpatnību shēmā																										
	Atbalsts lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšanai																										
Lauku attīstības programmas pasākumi	Atbalsts profilaktiskajiem pasākumiem, lai mazinātu epizootiju un epifitotiju iespējamās sekas																										
	Riska pārvaldība																										
	Kompensācijas zvejniekiem																										
	Tirdzniecības pasākumi																										
	Zvejas flotes modernizācija																										
Eiropas Jūrlietu un Zivsaimniecības fonda atbalsta pasākumi	Produktīvi ieguldījumi akvakultūrā																										
	Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde																										
	PVN mēneša (ceturkšņa) deklarācija un maksāšanas termiņš																										
	Termiņš, līdz kuram nodokļu maksātājs iesniedz iesniegumu Valsts ieņēmumu dienestā, ja 2016. gadā ir izmantojis īpašo kārtību saskaņā ar PVN likuma 137. pantu (t.i., "kases metodi"), bet 2017. gadā to vairs nevēlas izmantot																										
	Mikrouzņēmumu nodoklis	Mikrouzņēmumu nodokļa pārskats																									
Grāmatvedība un nodokļi	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas																										
	Dabas resursu nodoklis	Dabas resursu nodokļa pārskats																									
	Nekustamā īpašuma nodoklis	Nodokļa maksāšanas termiņš																									
	Darījumu kvītis	Atskaite par darījumu kvīšu izlietojumu																									
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par mēnesi) - ja ienākums no kapitāla pieauguma iepriekšējā mēnesī pārsniedzis 711,44 eiro																									
	Deklarācija par ienākumu no kapitāla (par ceturksni) - ja ienākums no kapitāla pieauguma ir no 142,30 - 711,44 eiro																										

Terminš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskati.
Iesniegumu un atskatu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

UZŅĒMĒJDARBĪBA

TALSU NOVADA KOKIEM IR SAVS FRIZIERIS

Talsu puses iedzīvotājiem ir savs arborists – Uģis Ventiņš, kurš šajā profesijā darbojas kopš 2014. gada. Pielietojot speciālu aprīkojumu, Uģis ar virvju palīdzību kāpj kokos un veic attiecīgos darbus – vainagu veidošanu vai bīstamo koku nozāģēšanu, tādējādi palīdzot arī lauksaimniekiem. Faktiski viņu var dēvēt par koku frizieri.

Pirmsākumi

Profesija “kokkopis” jeb “arborists” Latvijā zināma salīdzinoši nesen. Kopš 2008. gada tā apgūstama arī pie mums. Profesiju raksturojumā skaidrots, ka arborists ir cilvēks, kurš veic koku un krūmu kopšanu, vainagu veidošanu un izzāģēšanu. Arborists likvidē bīstamos kokus, kas apdraud ēkas, elektrolīnijas, autoceļus un citus objektus. Profesijas specifika – darbs augstumā un dažādos laika apstākļos.

Savu izvēli par labu šādai nodarbei Uģis izdarījis pēc tam, kad bijusi iespēja izmēģināt uzkāpt kokā ar industriālā alpīnisma ekipējumu un paskatīties uz tuvāko apkārtni no aptuveni 20 m augstuma. Fiziska slodze, adrenalīns un darbs brīvā dabā ir tieši tas, kas Uģim patīk. Tāpēc bez šaubīšanās viņš Ērgļu profesionālajā vidusskolā 2013. gadā izgāja desmit mēnešu mācību programmu “Kokkopis – arborists” un kopš tā laika darbojas šajā nozarē. No augstuma Uģim neesot bijis bail, vienīgi sākumā nācās iemācīties uzticēties virvēm, inventāram un kokam.

Pirms kokkopja izglītības Uģis apguva mērniecības profesiju un darīja dažādus darbus, tai skaitā kādu laiku pastrādāja ārzemēs. Bet nu ir ļoti gandarīts, ka var darboties tepat, Latvijā, dzimtajā Talsu pusē.

Ikdienas darbs un interesantākie piedzīvojumi

Uģis strādā tandēmā ar kolēģi Gunti Mazzariņu, – Uģis atrodas kokā, bet kolēģis kontrolē situāciju uz zemes. Par savu darba ikdienu viņš stāsta: “Katra diena ir pilnīgi citādāka, jo nav divu vienādu koku un situāciju.

Uģis Ventiņš

Profesija:	kokkopis jeb arborists
Nozarē darbojas:	kopš 2014. gada
Augstākais koks, kurā pabijis:	~35 m lapegle Talsos, Kēniņkalnā
Resnākais koks, ko nācies nozāģēt:	papele, ~1,5 m diametrā, Stendē

Sevišķi bīstamo koku zāģēšanā katru situāciju pirms zāģēšanas apskatu un izvērtēju, lai jau iepriekš apsvērtu piemērotāko nozāģēšanas metodi. Ļoti sarežģītās situācijās griežos pēc padoma pie citiem kolēģiem un labprāt dalos arī savā pieredzē”. Koku kopšanas un bīstamo koku zāģēšanas pakalpojumus izmanto ne tikai lauku ļaudis, bet arī vietējās pašvaldības. Bieži vien sadarbība pēc pirmā sakoptā vai nozāģētā koka ar klientiem turpinās.

Atbildot uz jautājumu, kāpēc mūsdienās šī nodarbošanās kļuvusi tik aktuāla, Uģis skaidro, ka Latvijā koku kopšana ir jauna profesija, bet citur pasaulē tā ir sen zināma, izplatīta un attīstīta ļoti augstā līmenī. Līdz šim mums ir pietrūkušas specifiskās zināšanas koku kopšanā, par ko bieži vien liecina brutāli “sakopti” koki gan pilsētās, gan lauku sētās. Mūsdienu straujā un plaši pieejamā informācijas apmaiņa ļāvusi arī Latvijā iegūt šīs zināšanas un kokus padarīt cilvēkiem drošus, estētiskus un nākamajām paaudzēm paliekošus. Īpaši par to jārūpējas apdzīvotās vietās, parkos un kapos. Noteikti arī laukos, kur atsevišķi lielie koki iestādīti vai iesējušies tuvu dzīvojamajai mājai vai citām ēkām.

Uģis skaidro, ka koka dabiskā vide ir mežs. Tur ir maz vietas, un koks,

tiecoties pēc gaismas, izaug slaidis, garš, ar kompakto vainagu. Savukārt lauku sētā vai parkā izaugušam kokam nav lielas konkurences uz pieejamo gaismu, līdz ar to tas izveido ļoti apjomīgu un blīvu vainagu, laika gaitā radot apdraudējumu visam, kas atrodas apakšā. Ar arborista palīdzību šādus kokus var sakopt – izņemt sausos zarus, izretināt un izveidot kompakta zaru vainagu. Apmēram pēc 5 līdz 7 gadiem (atkarībā no koka sugas) vēlams veikt atkārtotu koka kopšanu. Rezultātā vainags būs skrajāks, vējš skries cauri zariem, un koks nebūs bīstams cilvēkiem un apkārtējai videi.

Arborists piemin vēl vienu ļoti tipisku piemēru, ar ko diezgan regulāri saskaras. Kādreiz latviešiem bija tradīcija, – kad ģimenē piedzima dēls, tad lauku sētas pagalmā iestādīja ozoliņu, ja meita – tad liepiņu. Tagad, aptuveni pēc 100 gadiem, mazā liepiņa un ozoliņš ir izauguši tik lieli, ka ar savu sakņu sistēmu bojā mājas pamatus vai spēcīga vēja laikā mājiniem jābaidās, ka koks neiekritis istabā.

Jautāts par interesantākajiem atgadījumiem, Uģis saka, ka interesantākie ir sarežģītākie gadījumi, kad ļoti ierobežotā vietā jānozāģē koks, kuram apakšā ir ēku jumti vai citi šķēršļi.

► 16. lpp.

◀ 15. lpp.

Tad katrai kustībai, vēja ātrumam un virzienam, izcilai sadarbībai ar kolēģi ir izšķiroša nozīme.

Bet nelielai humora devai Uģis atklāj, ka vārdam “arborists” no klientiem ir dzirdējis vairākus atvasinājumus, piemēram, *arborātors*, *arborists* un *airborists*.

Sadarbība ar LLKC

Uģis 2015. gadā iesaistījās Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra (LLKC) Talsu nodaļas organizētajā aktivitātē “Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai”, kur nostiprināja zināšanas biznesa plāna rakstīšanā un izvirzīja vairākus attīstības mērķus. Tuvāko gadu mērķis ir nodibināt uzņēmumu, papildināt esošo ekipējumu un paplašināt piedāvāto pakalpojumu klāstu. Viņš atzīst, ka izraudzīto plānu īstenošana reālajā dzīvē ne vienmēr ir tik raita, kā vēlētos un kā biznesa plānā ierakstīts. Bet uzņēmējdarbībā ar to jārēķinās.

Šogad Uģis ar LLKC Talsu nodaļas konsultantu palīdzību sagatavojis projekta iesniegumu biedrības “Talsu rajona partnerība” izsludinātajā LEADER aktivitātē “Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas”. Projekta ietvaros viņš plāno iegādāties celmu frēzi, līdz ar to pēc koku nozāģēšanas klientiem būs iespēja izvēlēties likvidēt nozāģētā koka celmu. Ar frēzi celms tiek sasmalcināts apmēram 20 cm dziļumā, pēc tam var izlīdzināt augšni un iesēt zālāju, veidojot vizuāli patīkamu un viegli kopjamu teritoriju. Projekts vēl ir vērtēšanā, tomēr neatkarīgi no rezultāta Uģis priecājas, ka arī mazajiem uzņēmējiem ir iespēja startēt projektos un pretendēt uz atbalstu.

Sarunas nobeidumā Uģis atzīst, ka ļoti liela enerģija jāiegulda, lai cilvēkiem skaidrotu koku kopšanas nozīmi un kokkopja profesiju. Lielāku gandarījumu viņam sagādā koku sakopšana, nevis nozāģēšana. Nozāģēt var vienmēr, bet panākt, lai lauku sētas vai

Ozola nozāģēšana Ārlavas pagastā

Uģis Ventiņš priedes sakopšanas laikā Mazirbē

pilsētvides ainavu veido lielie koki, nevar vienas dienas laikā. Protams, izņēmums ir bojāti un bīstami koki. Tomēr lauku ļaudis biežāk ir nelokāmi, uzskatot, ka drošāk un labāk koku ir likvidēt. Kā arī daudziem šķiet, ka paši uzkāps, paši nozāģēs. Tajos brīžos Uģis atbild: “Droši zvaniet, ja netiekat galā!”.

Alfons Spēks,

LLKC Talsu nodaļas vadītājs

Foto: no Uģa Ventiņa personīgā arhīva

Lauku Lapa

Izdots SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” Apgādā

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku novads, LV-3018

Tālrunis: 63050220

Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
“Lauku Lapas” redaktore Dace Millere

Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespēsts SIA “Talsu tipogrāfija”

“Lauku Lapa” var abonēt Latvijas Pastā, abonēšanas indekss 1163.